

Republica Moldova
CURTEA CONSTITUȚIONALĂ

DECIZIE
DE INADMISIBILITATE

a sesizării nr. 223g/2024

privind excepția de neconstituționalitate a articolului 171 alin. (1) și (2) lit.
b) și a unor prevederi din articolul 174 alin. (1) și (2) din Codul penal
(actul sexual cu o persoană care nu a împlinit vârsta de 16 ani)

CHIȘINĂU

30 ianuarie 2025

Curtea Constituțională, judecând în componența:

dnei Liuba ȘOVA, *președinte de ședință*,
dnei Viorica PUICA,
dlui Nicolae ROȘCA,
dlui Serghei ȚURCAN,
dlui Vladimir ȚURCAN, *judecători*,
cu participarea dnei Dina Musteața, *asistent judiciar*,

Având în vedere sesizarea înregistrată la 5 noiembrie 2024,
Examinând admisibilitatea sesizării menționate,
Având în vedere actele și lucrările dosarului,
Deliberând la 30 ianuarie 2025, în camera de consiliu,

Pronunță următoarea decizie:

PROCEDURA

1. La originea cauzei se află sesizarea privind excepția de neconstituționalitate a următoarelor prevederi:

- articolul 171 alin. (1) și (2) lit. b) din Codul penal până la redactarea Legii nr. 316 din 17 noiembrie 2022, precum și

- articolul 174 alin. (1) și textul „dacă este la nivel apropiat cu victima în ceea ce privește vârsta și dezvoltarea fizică și psihică” din articolul 174 alin. (2) din Codul penal în redactarea Legii nr. 316 din 17 noiembrie 2022.

Excepția a fost ridicată de dl avocat Maxim Todorov, în interesele minorului N.H., în dosarul nr. 1-21/2024, pendinte la Judecătoria Cahul, sediul central.

2. Sesizarea privind excepția de neconstituționalitate a fost trimisă la Curtea Constituțională de dna judecător Inga Gorlenco de la Judecătoria Cahul, sediul central, pe baza articolului 135 alin. (1) lit. a) și lit. g) din Constituție.

ÎN FAPT

A. Circumstanțele litigiului principal

3. Pe rolul Judecătoriei Cahul se află cauza penală privind acuzarea minorului N.H. de comiterea infracțiunilor prevăzute la articolele 171 (*violul*), 174 (*actul sexual cu o persoană care nu a împlinit vârsta de 16 ani*), 177 (*încălcarea inviolabilității vieții personale*) și 208¹ (*pornografia infantilă*) din Codul penal.

4. În procesul de examinare a cauzei, dl avocat Maxim Todorov a ridicat, în interesele minorului N.H., excepția de neconstituționalitate a articolului 174 alin. (1) și a textului „dacă este la nivel apropiat cu victima în ceea ce privește vârsta și dezvoltarea fizică și psihică” din articolul 174 alin. (2) din Codul penal în actuala redactare, precum și a articolului 171 alin. (1) și (2) lit. b) din Codul penal până la redactarea Legii nr. 316 din 17 noiembrie 2022.

5. Printr-o încheiere din 29 octombrie 2024, instanța de judecată a admis ridicarea excepției de neconstituționalitate și a trimis, în acest sens, o sesizare la Curtea Constituțională în vederea examinării acesteia.

B. Legislația pertinentă

6. Prevederile relevante ale Constituției sunt următoarele:

Articolul 22 Neretroactivitatea legii

„Nimeni nu va fi condamnat pentru acțiuni sau omisiuni care, în momentul comiterii, nu constituiau un act delictuos. De asemenea, nu se va aplica nici o pedeapsă mai aspră decât cea care era aplicabilă în momentul comiterii actului delictuos.”

Articolul 23 Dreptul fiecărui om de a-și cunoaște drepturile și îndatoririle

„[...]”

(2) Statul asigură dreptul fiecărui om de a-și cunoaște drepturile și îndatoririle. În acest scop statul publică și face accesibile toate legile și alte acte normative.”

7. Prevederile relevante ale Codului penal, adoptat prin Legea nr. 985 din 18 aprilie 2002, sunt următoarele:

Articolul 171 Violul

„(1) **Violul, adică raportul sexual săvârșit prin constrângere fizică sau psihică a persoanei sau profitând de imposibilitatea acesteia de a se apăra ori de a-și exprima voința, se pedepsește cu închisoare de la 3 la 5 ani.**

(2) **Violul:**

- a) săvârșit de către o persoană care anterior a săvârșit un viol prevăzut la alin.(1);
 - b) săvârșit cu bună-știință asupra unui minor;**
- [...]”

[În redactarea anterioară Legii nr. 316 din 17 noiembrie 2022, în vigoare din 9 ianuarie 2023.]

Articolul 174 Actul sexual cu o persoană care nu a împlinit vârsta de 16 ani

„(1) **Actul sexual consimțit, săvârșit cu bună știință cu o persoană care nu a împlinit vârsta de 16 ani, se pedepsește cu închisoare de la 2 la 5 ani.**

(1¹) Aceeași acțiune:

- a) săvârșită asupra unei persoane care se află în grija, sub ocrotirea, sub protecția, în educarea sau în tratamentul făptuitorului;
- b) săvârșită de două sau mai multe persoane;
- c) însoțită de contaminarea intenționată cu virusul HIV, se pedepsește cu închisoare de la 4 la 8 ani.

(2) Persoana care a săvârșit fapta prevăzută la alin. (1) nu este pasibilă de răspundere penală **dacă este la nivel apropiat cu victima în ceea ce privește vârsta și dezvoltarea fizică și psihică.**”

[În redactarea Legii nr. 316 din 17 noiembrie 2022, în vigoare din 9 ianuarie 2023.]

ÎN DREPT

A. Argumentele autorului excepției

8. Autorul excepției susține că, spre deosebire de viol, actul sexual cu o persoană care nu a împlinit vârsta de 16 ani prevăzută de articolul 174 din Codul penal presupune consimțământul victimei. Articolul 174 din Codul penal nu prevede vârsta minimă a victimei de la care aceasta se prezumă că poate să-și exprime consimțământul în mod valabil și să înțeleagă acțiunile comise în privința sa. În lipsa acestui criteriu, ar fi dificilă delimitarea violului comis asupra unui minor de actul sexual cu o persoană care nu a împlinit vârsta de 16 ani. Autorul pretinde că legea penală ar putea fi aplicată în defavoarea făptuitorului.

9. Totodată, autorul pretinde că alineatul (2) din aceeași normă, care stabilește că persoana care a săvârșit fapta prevăzută la alin. (1) nu este pasibilă de răspundere penală dacă se află la un nivel apropiat cu victima în ceea ce privește vârsta și dezvoltarea fizică și psihică, nu corespunde exigenței calității legii. Norma nu stabilește diferența de vârstă sau criteriile în funcție de care s-ar putea determina nivelul apropiat de dezvoltare fizică și psihică dintre făptuitor și victimă.

10. Autorul excepției consideră că articolul 174 alin. (1) din Codul penal și textul „dacă este la nivel apropiat cu victima în ceea ce privește vârsta și dezvoltarea fizică și psihică” din articolul 174 alin. (2) din Codul penal contravin articolelor 22 și 23 din Constituție.

B. Aprecierea Curții

11. Examinând admisibilitatea sesizării privind excepția de neconstituționalitate, Curtea constată următoarele.

12. În conformitate cu articolul 135 alin. (1) lit. a) din Constituție, controlul constituționalității legilor, în prezenta cauză a unor prevederi din Codul penal, ține de competența Curții Constituționale.

13. Curtea observă că excepția de neconstituționalitate a fost ridicată de subiectul căruia i s-a acordat acest drept, pe baza articolului 135 alin. (1) literele a) și g) din Constituție, așa cum a fost interpretat prin Hotărârea Curții Constituționale nr. 2 din 9 februarie 2016.

14. Cu privire la obiectul excepției de neconstituționalitate, Curtea observă că autorul ei contestă articolul 174 alin. (1) și textul „dacă este la nivel apropiat cu victima în ceea ce privește vârsta și dezvoltarea fizică și psihică” din articolul 174 alin. (2) din Codul penal în redactarea actuală, precum și articolul 171 alin. (1) și (2) lit. b) din Codul penal până la redactarea efectuată prin Legea nr. 316 din 17 noiembrie 2022.

15. Totuși, în încheierea de admitere a ridicării excepției de neconstituționalitate, instanța de judecată a sesizat Curtea privind controlul

constituționalității articolului 174 alin. (1) din Codul penal în redactarea actuală și în redactarea Legii nr. 73 din 12 aprilie 2012, iar în cazul articolului 171 din Codul penal nu este menționată în care redactare ar trebui să fie supus acesta controlului de constituționalitate. Curtea notează că nu poate să examineze prevederi care nu au fost criticate de autorul sesizării. Mai mult, în Decizia nr. 108 din 12 septembrie 2024, Curtea a precizat că instanța de judecată trebuia să rețină în încheierea prin care a admis ridicarea excepției care variantă a legii penale este aplicabilă (a se vedea § 17 din Decizie). Dat fiind faptul că instanța de judecată nu a ținut cont de considerentele Curții din decizia anterioară și nici nu a argumentat de ce a reținut în încheiere normele în discuție în ambele redactări ale legii (a se vedea *supra*), Curtea reține că obiectul excepției îl constituie prevederile contestate de autor, care au fost menționate la § 1 *supra* (a se vedea, *mutatis mutandis*, DCC nr. 74 din 27 iunie 2024, § 15).

16. Curtea constată că prevederile contestate nu au făcut anterior obiect al controlului de constituționalitate.

17. Excepția de neconstituționalitate a fost ridicată într-o cauză penală în care o persoană este învinuită de comiterea unui concurs de infracțiuni, inclusiv de actul sexual cu o persoană care nu a împlinit vârsta de 16 ani și violul săvârșit asupra unui minor. Prin urmare, Curtea reține că dispozițiile contestate urmează a fi aplicate la examinarea cauzei.

18. Curtea reține că o altă condiție obligatorie pentru ca excepția de neconstituționalitate să poată fi examinată în fond este incidența a cel puțin unui drept garantat de Constituție (a se vedea DCC nr. 78 din 3 iunie 2021, § 17).

19. Autorul excepției a susținut incidența articolelor 22 (*neretroactivitatea legii*) și 23 (*dreptul fiecărui om de a-și cunoaște drepturile și îndatoririle*) din Constituție.

20. Cu privire la incidența articolului 22 din Constituție, Curtea a precizat în jurisprudența sa că regula legalității incriminării și a pedepselor presupune ca legea să definească în mod clar infracțiunile și pedepsele pentru acestea (*nullum crimen, nulla poena sine lege certa*). Condiția este îndeplinită atunci când justițiabilul poate să cunoască, pornind de la textul dispoziției pertinente și, dacă este cazul, cu ajutorul interpretării ei de către instanțe, care sunt acțiunile și omisiunile care angajează răspunderea sa penală (DCC nr. 153 din 19 octombrie 2021, § 28; a se vedea, în acest sens, *Vasiliauskas v. Lithuania*, 20 octombrie 2015 [MC], § 154).

21. Totodată, Curtea Europeană a reiterat că în orice sistem juridic, oricât de clar ar fi formulată o dispoziție legală, în mod inevitabil există un element de interpretare judiciară. Va fi nevoie întotdeauna de elucidarea punctelor îndoielnice și de adaptare la circumstanțele în schimbare. Rolul de a judeca acordat instanțelor de judecată servește tocmai la înlăturarea eventualelor îndoieli care ar putea rămâne cu privire la interpretarea standardelor (*Kafkaris v. Cipru* [MC], 12 februarie 2008, § 141). Evoluția progresivă a dreptului penal prin legiferarea judiciară este o parte bine stabilită și necesară tradiției juridice a statelor părți la Convenție. Articolul 7 din Convenție nu poate fi interpretat ca interzicând clarificarea progresivă a normelor privind răspunderea penală prin interpretarea judiciară a fiecărei cauze în parte, cu

condiția ca rezultatul să fie concordant cu substanța infracțiunii și previzibil în mod rezonabil (*Vasiliauskas v. Lithuania*, 20 octombrie 2015 [MC], § 155; *Norman v. Regatul Unit*, 6 iulie 2021, § 60).

22. În prezenta cauză, Curtea observă că criticile autorului se referă, în special, la calitatea normei contestate sub aspectul delimitării violului comis asupra unui minor de actul sexual cu o persoană care nu a împlinit vârsta de 16 ani. Autorul susține că prevederile contestate de la articolul 174 alin. (1) din Codul penal (i) nu stabilesc vârsta minimă a victimei de la care se consideră că consimțământul acesteia este valabil exprimat și, prin urmare, fac imposibilă delimitarea faptelor incriminate la articolele 171 și 174 din Codul penal și (ii) nu stabilesc criteriile pentru identificarea nivelului apropiat dintre făptuitor și victimă în ceea ce privește vârsta, dezvoltarea fizică și psihică.

23. Cu privire la prima întrebare, Curtea notează că legislatorul a reglementat în mod separat infracțiunea de viol prevăzută la articolul 171 din Codul penal și infracțiunea actului sexual cu o persoană care nu a împlinit vârsta de 16 ani prevăzută la articolul 174 din Codul penal.

24. În cazul violului, legislatorul a stabilit că acesta reprezintă raportul sexual neconsimțit, iar faptul că a fost comis cu bună știință asupra unui minor (articolul 171 alin. (2) lit. b) din Codul penal în redactarea anterioară Legii nr. 316 din 17 noiembrie 2022) sau asupra unei persoane care nu a atins vârsta de 14 ani (articolul 171 alin. (3) lit. b) din Codul penal, în aceeași redactare) reprezintă o formă agravantă a infracțiunii.

25. Pe de altă parte, articolul 174 alin. (1) din Cod în redactarea Legii nr. 316 din 17 noiembrie 2022 incriminează actul sexual consimțit, săvârșit cu bună știință cu o persoană care nu a împlinit vârsta de 16 ani. Dacă făptuitorul este la nivel apropiat cu victima din perspectiva vârstei și a dezvoltării fizice și psihice, el nu este pasibil de răspundere penală (alin. (2) al articolului 174 din Cod).

26. Pentru delimitarea celor două infracțiuni, Curtea observă că legislatorul a utilizat noțiunea „neconsimțit” în cazul articolului 171 și noțiunea „consimțit” în cazul articolului 174, atunci când descrie actul sexual în formele incriminate. Astfel, consimțământul victimei reprezintă o condiție *sine qua non* pentru delimitarea violului de actul sexual consimțit cu o persoană care nu a împlinit vârsta de 16 ani. Pentru interpretarea noțiunii de act sexual consimțit, autorul excepției poate avea în vedere sensul opus al noțiunii de act sexual neconsimțit stabilit de articolul 132² alin. (3) din Codul penal.

27. Curtea notează că doar în rezultatul examinării tuturor circumstanțelor faptei se poate stabili cu certitudine dacă victima a conștientizat acțiunile comise asupra sa. Trebuie identificată dezvoltarea intelectuală a victimei, iar în cazurile necesare urmează a fi dispusă efectuarea unei expertize psihologice judiciare. Codul penal și Codul de procedură penală nu interzic efectuarea unei expertize în vederea stabilirii unui consimțământ valabil exprimat, atunci când circumstanțele cauzei o impun.

28. Referitor la criticile autorului privind lipsa unor criterii obiective pentru identificarea nivelului apropiat dintre făptuitor și victimă din perspectiva vârstei și dezvoltării fizice și psihice în vederea eliberării de

răspundere penală a făptuitorului, Curtea notează că considerentele menționate *supra* la § 27 sunt valabile și pentru acest capăt al sesizării.

29. Prin urmare, Curtea nu reține incidența articolelor 22 și 23 din Constituție în prezenta cauză.

30. Având în vedere cele menționate, Curtea reține că sesizarea privind excepția de neconstituționalitate în discuție nu întrunește condițiile de admisibilitate și nu poate fi acceptată pentru examinare în fond.

Din aceste motive, în baza articolelor 135 alin. (1) literele a) și g), 140 alin. (2) din Constituție, 26 alin. (1) din Legea cu privire la Curtea Constituțională, 61 alin. (3) și 64 din Codul jurisdicției constituționale, Curtea Constituțională

DECIDE:

1. *Se declară inadmisibilă* sesizarea privind excepția de neconstituționalitate a următoarelor prevederi:

- articolul 171 alin. (1) și (2) lit. b) din Codul penal până la redactarea Legii nr. 316 din 17 noiembrie 2022, precum și

- articolul 174 alin. (1) și textul „dacă este la nivel apropiat cu victima în ceea ce privește vârsta și dezvoltarea fizică și psihică” din articolul 174 alin. (2) din Codul penal în redactarea Legii nr. 316 din 17 noiembrie 2022, ridicată de dl avocat Maxim Todorov, în interesele minorului N.H., în dosarul nr. 1-21/2024, pendinte la Judecătoria Cahul, sediul central.

2. Prezenta decizie este definitivă, nu poate fi supusă niciunei căi de atac, intră în vigoare la data adoptării și se publică în Monitorul Oficial al Republicii Moldova.

Președinte de ședință

Liuba ȘOVA

Chișinău, 30 ianuarie 2025

DCC nr. 9

Dosarul nr. 223g/2024